

Lasten ja perheiden hyvinvointiloikka

Lasten ja perheiden hyvinvointiloikka on kuuden lapsi- ja perhejärjestön (Ensi- ja turvakotien liitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Pelastakaa Lapset, Suomen Vanhempainliitto ja Väestöliitto) kannanotto siitä, miten lasten ja perheiden hyvinvointia voidaan lisätä.

Tavoitteena yhteiskunta, jossa lapset ja perheet voivat hyvin

- Aktiivinen ja toimiva kansalaisyhteiskunta
- Saavutettavat ja tarpeen mukaiset palvelut
- Riittävän toimeentulon turvaavat etuudet
- Onnistunut työn ja perheen yhteensovittaminen

Hyvinvointiloikan peruslähtökohdat:

Ihmisoikeusperustaisuus
Lasten ja perheiden tarpeet
Toimivan arjen edellytykset

Miksi hyvinvointiloikka?

Hyvinvointiloikan peruslähtökohdat

Lasten ja perheiden hyvinvointiloikka perustuu *ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan*. Se tarkoittaa, että viranomaiset toimivat vastuullisesti ihmisoikeuksien toimeenpanemiseksi ja väestöllä on tietoa ja toimintamahdollisuuksia vaatia omien oikeuksiensa toteutumista. Ihmisoikeuksien edistäminen ja tukeminen pitää sisällään myös aktiivisen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisen. Tämä tarkoittaa muun muassa peruspalvelujen toimivuutta ja niiden hyvää linkittymistä erityispalveluihin sekä tuen varmistamista sitä eniten tarvitseville ja haavoittuvassa tilanteessa eläville.

Palvelujen ja toiminnan kehittämisen sekä hyvän lapsi- ja perhepolitiikan lähtökohtana ovat **lasten ja perheiden tarpeet ja toimivan arjen edellytykset**. Toimiva ja turvallinen arki syntyy luottamuksesta omiin voimavaroihin ja siihen, että tarvittaessa saa apua. Palvelujen fyysinen ja kulttuurinen saavutettavuus on varmistettava.

Lapsi- ja perhevaikutusten arviointi ohjaamaan päätöksentekoa

Lapsi- ja perhevaikutusten arviointi auttaa suunnittelemaan, kehittämään ja arvioimaan lasten ja perheiden palveluita siten, että tehtävät päätökset edistävät lasten ja perheiden hyvinvointia ja lisäävät yhteiskunnan toimivuutta lasten ja perheiden näkökulmasta.

Vaikutusten arviointi tulee toteuttaa varhaisessa vaiheessa päätösten valmistelua, jotta sen tulokset voidaan ottaa huomioon ja siten parantaa tehtäviä päätöksiä. Lapsivaikutusten arvioinnin lähtökohtana ovat Lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut lapsen oikeudet. Huolellinen vaikutusten arviointi edellyttää olemassa olevan tutkimustiedon hyödyntämistä.

Tavoitteena yhteiskunta jossa lapset ja perheet voivat hyvin

Toimiva yhteiskunta koostuu **aktiivisesta kansalaisyhteiskunnasta**, kattavista ja tarpeenmukaisista **palveluista**, riittävän toimeentulon turvaavista **etuuksista** sekä toimista, jotka mahdollistavat onnistuneen **työn ja perheen yhteensovittamisen**.

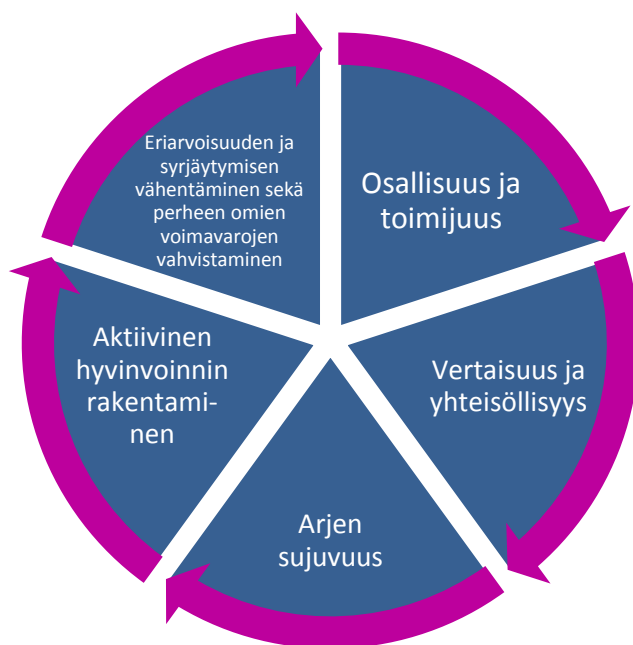
Toimiva kansalaisyhteiskunta on erilaisissa elämäntilanteissa eläville ihmisille yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollistaja ja aktiivisuuden ylläpitäjä, mutta myös muutoksen tekijä ja mahdollistaja. *Kansalaisyhteiskuntaa* ei tule mieltää vain julkisten palvelujen täydentäjäksi, sillä järjestöissä tehdään paljon hyvää kehittämistyötä ja innovoidaan uusia perheiden tarpeista lähteviä toimintamuotoja.

Toimivien palvelujen näkökulmasta keskeistä on kokonaisuus – palvelujen tulee toimia kaikilla tasoilla ja eri toimijat huomioiden (julkinen sektori, järjestöt ja yritykset). Palvelujen ja toimintojen tulee olla myös yhteen sovitettuja lapsen ja perheen näkökulmasta, ei vain eri sektorien näkökulmasta. Samoin palveluketjujen tulee olla saumattomia – mikäli lapsi tai perhe tarvitsee enemmän tukea kuin peruspalvelut voivat tarjota, tulee palveluketjujen ja yhteistyön toimia. Keskeistä on myös se, että palvelurakenteet on suunniteltu asiakaslähtöisesti koko perhe huomioiden (esimerkiksi lasten huomioiminen aikuisten palveluissa).

Hyvinvointiloikka on muutos kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluja ja toimintoja perheiden ja kulttuurien moninaisuus huomioiden. Tavoitteena on sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys.

Hyvinvointiloikka vaatii toimia

Kuviossa esitellään viisi keskeistä osa-aluetta, joilla tarvitaan toimia hyvinvointiloikan toteuttamiseksi. Nämä on nimetty seuraavasti:

Osallisuus ja toimijuus

Ihmisten toimijuus ja oman elämän asiantuntijuus tulee tunnustaa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten sekä vähemmistö- ja erityisryhmien, kuten vammaisten, maahanmuuttajien tai syrjäytymisvaarassa olevien, osallisuuteen ja sen mahdollistamiseen. On keskeistä, että lapset, nuoret ja perheet otetaan mukaan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen – myös yksilötasolla.

Järjestöillä on tällä alueella paljon osaamista, jota kannattaa hyödyntää. Kuntien ja itsehallintoalueiden kannattaa toimia yhteistyössä järjestöjen kanssa, kun luodaan foorumeita osallisuuden mahdollistamiseksi, kuitenkin ulkoistamatta osallisuutta järjestöille. Myös YK:n lapsen oikeuksien komitea on kiinnittänyt huomiota julkisen vallan toimijoiden ja lasten suorien kontaktien merkitykseen.

Vertaisuus ja yhteisöllisyys

Toinen hyvinvointiloikan keskeinen kulmakivi on vertaisuus ja yhteisöllisyys. Vertaistuki on vaikuttava tuen muoto ja on huolehdittava siitä, että järjestöjen tarjoaman vertaistuen muodot otetaan keskeiseksi osaksi perheiden tukea ja palvelujärjestelmää. Lisäksi tarvitaan erilaisia kohtaamisareenoja (fyysisiä, mutta myös virtuaalisia) ja näitä tukevia rakenteita. Vapaaehtoisilla tulee olla mahdollisuus saada tehtävänsä ammatillista tukea. Järjestöiltä löytyy hyviä esimerkkejä ja osaamista niin vapaaehtoistoiminnasta kuin sitä tukevista rakenteista. Pääallekkäistä kehittämistyötä ei ole syytä tehdä, vaan hyödyntää järjestöjen osaamista.

Yhteisöllisyyttä tukemalla voidaan vahvistaa niin yksilöiden kuin perheiden hyvinvointia. Ihmisten välinen luottamus on keskeinen yhteisön hyvinvoinnin ja henkisen kestävyuden lähtökohta. Siksi tulee yhdessä järjestöjen kanssa luoda ympäristöjä, joissa ihmiset voivat osallistua ja luoda myös keskinäisiä avunantoverkostoja ja ystävyyssuhteita palvelujen rinnalla. Yksi vertaisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva palvelu on perhekeskusten avoin ja kynnyksetön toiminta. Perhekeskuksia tulee kehittää nimenomaan lähipalveluna.

Arjen sujuvuus

Arjen sujuvuus lähtee ihmisten osallisuudesta, heidän kohtaamisestaan ja siitä, että kokemustietoa hyödynnetään mm. palvelujen ja toimintojen suunnittelun apuna. Lisäksi keskeistä on, että lasten ja perheiden moninaisuus huomioidaan niin perhepoliittisessa päätöksenteossa kuin palveluissa. Laadukkaat, kaikille yhtäläisesti tarjottavat, universaalit palvelut tukevat arkea ja vanhemmuutta eri tilanteissa. Arjen tukiverkkojen vahvistaminen on keskeinen osa myös järjestöjen työtä. Näiden lisäksi huomiota tulee kiinnittää siihen, että etuusjärjestelmä takaa riittävän toimeentulon elämän haastavissa tilanteissa ja työn ja perheen onnistunut yhteensovittaminen on mahdollista kaikissa elämäntilanteissa.

Aktiivinen hyvinvoinnin rakentaminen

Aktiivinen hyvinvoinnin rakentaminen tukee ihmisiä ottamaan vastuun omasta hyvinvoinnistaan. Lähtökohdiana on kasvatuskumppanuus ja yhteistyö perheen kanssa.

Palvelujen ja toimintojen kehittämisen näkökulmasta on keskeistä, että tuki tuodaan niihin arjen kasvuympäristöihin, jossa lapset ja perheet ovat muutoinkin, kuten neuvola, varhaiskasvatus, koulu, oppilashuolto, kirjasto tai nuoris- ja vapaa-ajan palvelut. Lisäksi keskeistä on, että tarjolla on erilaisia ja erimuotoisia perheiden tarpeisiin vastaavia palveluja ja tukimuotoja (mm. avoimet kohtaamispaikat ja vertaistuki, virtuaalinen tuki, ryhmämuotoinen tuki tai kotiin vietävä apu). Tässä perhekeskusmallin luominen ja levittäminen on keskeisessä roolissa.

Lisäksi palvelujen laatua turvaamaan tarvitaan palvelulupaukset kansallisella tasolla – palvelujen laatu ei saa riippua siitä, minkä kunnan alueella perhe asuu. Palvelut ja järjestöjen toiminnot tulee kuvata paikallisesti ja alueellisesti yhteistyössä järjestöjen kanssa, jotta ihmiset tietävät, mitä palveluja ja millaista tukea on saatavilla. Perheillä tulee olla myös riittävästi tietoa omalla alueellaan järjestettävistä palveluista ja toiminnoista. Tätä tukee toimiva palveluohjaus, jota voidaan toteuttaa monin eri tavoin: perinteisesti kasvokkain tai vaikkapa palveluchatin muodossa.

Eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen sekä perheen omien voimavarojen vahvistaminen

Eriarvoisuuden vähentämiseen tulee pyrkiä aktiivisesti. Samalla on keskeistä, että tuetaan perheen omia voimavaroja. Avun ja tuen tarjoamisen lähtökohtana tulee aina olla perheen ja lapsen tilanne, ei se, mitä palveluja on tarjolla. Tämä edellyttää lapsen ja perheen tilanteen ja tarpeiden huolellista kartoitusta. Huolellinen arvio edesauttaa lapsen ja perheen tilanteen tuntemista ja tarpeiden sekä niitä vastaavien palvelujen ja tuen löytämistä.

Perheen tilanne voi edellyttää monialaista yhteistyötä sekä pitkäkestoista auttamista, jolloin korostuu palveluverkoston saumaton toimivuus. Työskentelyn tulee olla yksilön tarpeista lähtevää, mutta perheen kokonaisuuden huomioivaa. Järjestöjen vankka osaaminen ja niiden tarjoamat vaativat erityispalvelut ovat resurssi jota tulee hyödyntää.

Lasten ja perheiden HYVINVOINTILOIKKA

Tavoitteena yhteiskunta, jossa lapset ja perheet voivat hyvin

- Aktiivinen ja toimiva kansalaisyhteiskunta
- Saavutettavat ja tarpeen mukaiset palvelut
- Riittävän toimeentulon turvaavat etuudet
- Onnistunut työn ja perheen yhteensovittaminen

Miten se tapahtuu?

OSALLISUUS JA TOIMIJUUS

ihmisten toimijuuden tunnustaminen ja osallisuuden vahvistaminen

lapset, nuoret ja perheet mukaan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen

kasvatuskumppanuus lasten palveluissa

VERTAISUUS JA YHTEISÖLLISYYS

vertaistuki osaksi palvelujärjestelmää ja perheiden tukea yhteistyössä järjestöjen kanssa

perheiden ja sukupolvien keskinäisen tuen vahvistaminen matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen avulla – järjestöt huomioon päätöksenteossa ja resursoinnissa

ARJEN SUJUVUUS

arvostavan kohtaamisen kulttuuri

kokemustiedon hyödyntäminen

perheiden moninaisuus huomioon

arjen tukiverkkojen vahvistaminen

perheystävällinen työ kulttuuri

riittävä toimeentulo

AKTIIVINEN HYVINVOINNIN RAKENTAMINEN

kansalliset palvelulupaukset palveluille

palvelukuvaukset paikallisella ja alueellisella tasolla – järjestöt mukaan niiden rakentamiseen

uudenlaiset tavat tarjota tukea ja apua

yksi lapsi, yksi suunnitelma

toimiva palveluohjaus

monitoimijaiset perhekeskukset

ERIARVOISUUDEN JA SYRJÄYTYMISEN VÄHENTÄMINEN SEKÄ PERHEEN OMIEN VOIMAVAROJEN VAHVISTAMINEN

aktiivinen eriarvoisuuteen puuttuminen

voimavarojen vahvistaminen

lähtökohtana lapsen ja perheen tilanne, ei saatavilla olevat palvelut

tiivis monialainen yhteistyö

yksi lapsi, yksi suunnitelma perheen kokonaisuus huomioiden

Hyvinvointiloikan peruslähtökohdat:

- Ihmisoikeusperustaisuus
- Lasten ja perheiden tarpeet
- Toimivan arjen edellytykset